

►►► De voormalige medewerkers van Luis Moreno-Ocampo wijten de stagnatie bij het Strafhof voor een groot deel aan de autoritaire en grillige managementstijl van de aanklager. Ze praten alleen *off the record*, omdat de juristen zijn aangewezen op emplooi in het internationale juridische circuit in Den Haag.

„Door zijn ervaringen in Argentinië met corruptie is hij totaal paranoïde geworden. Hij vertrouwt zelfs de meeste politiemensen niet die bij het hof in dienst zijn”, zegt een Europese medewerker die twee jaar voor hem werkte. „Daardoor bemoeit hij zich met elke beslissing en dat leidt tot vertragingen.”

Christian Palme vertelt dat hij van de aanklager de opdracht kreeg medewerkers op kantoor te bespioneren.

„Ik had hem een keer in algemene zin verteld wat er voor kritische opmerkingen over hem de ronde deden binnen het Strafhof. Hij dreigde me toen te ontslaan als ik geen namen zou verstrekken.”

Een andere veelgehoorde klacht is dat de aanklager geen tegenspraak zou dulden. Op ‘zijn’ twaalfde etage omringt hij zich vooral met mooie vrouwelijke medewerkers. Zij krijgen tijdelijke contracten: *General Temporary Assistance* – GTA-aanstellingen – maar bij het Strafhof spreken ze schamper van *Great Tits and Asses*-krachten.

De naaste medewerkster van de aanklager, Beatrice le Fraper du Hellen, kent de aantijgingen maar weerspreekt ze fel. *Mister Prosecutor* noemt ze de aanklager als hij tijdens het interview haar mobiele telefoon belt. „De tegenstanders zijn geobsedeerd met het seksleven van de aanklager”, zegt ze. Volgens haar is er sprake van een cultuurclash tussen de „blanke, erg Europese” juristen en de Zuid-Amerikaan. „Enerzijds hoor je dat Moreno-Ocampo zo charmant is en een *bird of paradise* maar anderzijds wordt het gek gevonden dat hij een baard heeft en Engels met een zeer Spaans accent spreekt. De klagers tonen zelf geen respect voor vrouwen door te veronderstellen dat mooie medewerksters incompetent zouden zijn. De aanklager wil met iedereen brainstormen.”

De weglopers mogen kwaad zijn maar hun oude collega's zijn dat ook. Door de incompetentie van de weglopers is de zaak tegen Lubanga volgens hen in moeilijkheden. Dat is de mening van de Amerikaanse Christine Chung die 3,5 jaar in Den Haag werkte en het onderzoek deed naar misdaden in Oeganda. „Zo'n man als Palme was niet geschikt voor zijn werk. Moreno-Ocampo is misschien geen *perfect person* maar ik zou niemand weten die beter in staat is om het Strafhof tot een geloofwaardig instituut te maken dan hij”, aldus Chung, die nu „om persoonlijke redenen” weer als juriste in de VS werkt.

Bij de bestrijding van oorlogsmisdaden lijkt onder de aanklagers een verschil van mening te bestaan over de tactiek. Een van de grootste problemen die het hof nu heeft is dat het afhankelijk is van derden om verdachten te arresteren. Het heeft geen eigen politiemacht. De ‘Europeanen’ zouden voorstander zijn van een vervolging met geheime aanklachten (*sealed indictments*) waardoor er een grotere kans is op aanhoudingen bij verrassing. „Maar Moreno-Ocampo timmert graag publiekelijk aan de weg. Hij spreekt steeds over de impact en preventie die uitgaat van zijn handelen”, zegt een naaste medewerker.

Een andere collega zegt dat Ocampo verliefd is op het theater. „Als het publiek opstaat op het filmfestival van Toronto en voor hem gaat klappen, geniet hij pas echt. Hij is dol op ontmoetingen met sterren als Angelina Jolie en Brad Pitt bij de vertoning van een film over Darfur.”

Waarnemers van het Strafhof vermoeden dat de aanklager met de opzienbarende vervolging van de president van Soedan de huidige strubelingen in één keer wil doen vergeten. „De beschuldiging van genocide dient slechts om headlines te maken”, zegt Schabas. „Maar juridisch is de beschuldiging van volkerenmoord een slechte keuze omdat het de strafzaak extra moeilijk maakt.”

Dat is ook de mening van de Britse antropoloog Alex de Waal, die als directeur van de mensenrechtenorganisatie *Justice Africa* betrokken was bij vredesonderhandelingen in Darfur. „Het is onzin om zoals Moreno-Ocampo doet Bashir af te schilderen als de Jozef Stalin van Soedan die almachtig genocide organiseert. Er zijn veel misdaden in de regio maar de situatie is er oneindig gecompliceerd.”

Volgens De Waal is de vervolging van Bashir ook kortzichtig omdat het proces niet in het belang is van de slachtoffers. De naderende strafzaak zal er volgens hem toe leiden dat het onmogelijk is vredesonderhandelingen te voeren. In het vooruitzicht dat hem een cel in Den Haag wacht, zal Bashir immers nooit concessies doen.

De Waal zegt dat de aanklager door zijn optreden het hele Afrikaanse continent tegen zich in het harnas jaagt. En dat is jammer want maar

lieft dertig Afrikaanse landen hebben het statuut van het Strafhof geratificeerd. „Doordat er nu alleen maar strafzaken zijn geopend tegen Afrikaanse verdachten (zie kader) wordt het Internationale Strafhof er als een tribunaal tegen Afrika gezien.”

Hoogleraar Schabas zegt ook het idee te hebben dat de aanklager bij voorkeur kiest voor „*softe* doelen zoals een Afrikaanse tiran. Hij kan ook kiezen voor een onderzoek naar bijvoorbeeld het optreden van de Russen in Zuid-Ossetië of de Britten in Irak.”

Binnen het bureau van de aanklager wijzen ze er echter op dat er in het geheel geen sprake is van politieke afwegingen bij vervolgingen. De berechting van de Oegandees Joseph Kony, aanvoerder van het Verzetleger van de Heer, had volgens Le Fraper in 2004 de eerste strafzaak van het hof moeten worden. Maar Kony kon tot nu toe niet worden gearresteerd en houdt zich schuil in het noordoosten van Congo.

Een poging in januari 2006 van MONUC, de VN-vredesmacht in Congo, om Kony te arresteren mislukte. Acht soldaten uit Guatemala kwamen bij die actie om het leven. Het illustreert volgens het Strafhof nog eens waarom het werk zo moeilijk is: het tribunaal heeft geen eigen arrestatie-eenheden en is afhankelijk van de medewerking van ander staten of organisaties bij de aanhouding van verdachten.

„De inbeschuldigingstelling van Al-Bashir was ook geen keuze maar een plicht”, zegt Béatrice le Fraper. Het onderzoek werd ingesteld op verzoek van de Veiligheidsraad. „Het bewijs dat we verzamelden wees zo overduidelijk in zijn richting dat we wel moesten handelen zoals gebeurde. Het is ons mandaat de grootste misdadigers te vervolgen en Moreno-Ocampo is een dappere man. *He is not chickening out*. Te meer niet omdat de misdaden in Soedan doorgaan.” Ze wijst er op dat het ICC ook verkennende onderzoeken doet in landen als Afghanistan, Georgië en Colombia. Dat kan tot strafzaken leiden.

Christine Chung zegt dat de aanklager door zijn handelen in Soedan het respect heeft gekregen van haar Amerikaanse regering. „En dat is een voorname omslag als je bedenkt dat de regering van de VS eerst wilde dat het Strafhof zou sterven.”

De motor van het internationale tribunaal walmt en pruttelt

Béatrice le Fraper is er van overtuigd dat Bashir straks voor de strafrechters in Den Haag staat. „Het kan maanden duren of misschien jaren maar hij zal – net zoals bij Milosevic gebeurde bij het Joegoslavië-tribunaal – uiteindelijk in persoon terechtstaan.”

Maar moeilijk is het werk wel. Lastiger dan de klus van de collega's die de oorlogsmisdadigers uit het voormalige Joegoslavië of Rwanda berechten en soms kant en klare strafdossiers met bewijsmateriaal en getuigenverklaringen tegen verdachten kregen aangereikt. Het internationale strafhof doet onderzoek in gebieden waar de misdaden meestal nog doorgaan.

„In Oeganda deden we onderzoek terwijl het geweld in volle gang was”, verklaarde Moreno-Ocampo op het verjaardagsfeest van het hof in juli. Hij stipte er nog een ander particulier probleem aan: de bescherming van getuigen. „Geen enkele getuige van het ICC is gewond geraakt of gedood.”

Op het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, op een kilometer afstand van het Strafhof, is men in ieder geval wel te spreken over de verrichtingen van het tribunaal. „Het is verstandig dat de aanklager kiest voor zorgvuldigheid boven snelheid”, heet het daar.

Op Buitenlandse Zaken is men druk met de voorbereiding van de nieuwbouw van het Strafhof. In 2014 moet het ICC zijn intrek nemen in een geheel nieuw pand dat op het terrein van de Alexanderkazerne zal worden gebouwd. Nederland schenkt het terrein om niet en helpt bij de financiering van de bouw. „Het Internationale Strafhof is een kroonjuweel maar het zal zich nog moeten gaan bewijzen. Maar de organisatie die er is neergezet is indrukwekkend”, zegt een topambtenaar.

En de kritiek? Ach, de beste stuurlied staan altijd aan wal. Bij Buitenlandse zaken zijn in ieder geval geen klachten bekend. „Als je Chinezen vraagt wat vinden jullie van de Franse Revolutie dan zeggen ze: *'It is too early to judge'*. Het is te vroeg voor een oordeel. Zo is het met het Internationale Strafhof ook.” ◀

Luis Moreno-Ocampo was niet bereid tot een interview voor dit artikel. Op herhaalde verzoeken om een gesprek liet hij de afgelopen drie weken weten geen tijd te hebben.